Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра економіки та бізнес-адміністрування

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан економічного факультету
_____Віталій ДЯЧЕК
«01» вересня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЛОГІКА, МЕТОДОЛОГІЯ ТА ЕТИКА НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

(назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти третій освітньо – науковий (доктор філософії)
Галузь знань 07 Управління та адміністрування
(шифр і назва галузі)

Спеціальність 073 - Менеджмент
(шифр і назва спеціальності)

Освітньо-наукова програма: Менеджмент
(назва програми)

Рівень вищої освіти третій (доктор філософії)_____

Спеціалізація_____

Вид дисципліни нормативна

2025 / 2026 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою економічного факультету

« 09 » вересня 2025 року, протокол No 9

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:
Вікторія ПРОХОРОВА, докт. економ. наук, професор завідувач кафедри економіки та бізнес-адміністрування Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна
Олена МАКОВОЗ, канд. екон. наук, доц. кафедри економіки та бізнес-адміністрування Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

Програму схвалено на засіданні кафедри економіки та бізнес-адміністрування

Протокол від « 01 » вересня 2025 року No 1

Завідувач кафедри економіки та бізнес-адміністрування

_____Вікторія ПРОХОРОВА
(підпис) *(прізвище та ініціали)*

Програму погоджено з гарантом освітньо - наукової програми (керівником проектної групи)
_____Менеджмент_____
(назва освітньої програми)

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми (керівник проектної групи)

_____Вікторія ПРОХОРОВА
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією економічного факультету

Протокол від « 03 » вересня 2025 року No 2

Голова науково-методичної комісії»

_____ Дар'я ЗАГОРСЬКА
(підпис) *(прізвище та ініціали)*

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «ЛОГІКА, МЕТОДОЛОГІЯ ТА ЕТИКА НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ» складена відповідно до освітньо-наукової програми підготовки
третього освітньо-наукового рівня вищої освіти (доктор філософії)
(назва рівня вищої освіти)
галузі знань 07 – Управління та адміністрування
спеціальності 073 – Менеджмент

Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни «Логіка, методологія та етика наукового дослідження» – формування комплексу теоретичних знань і практичних навичок щодо процесу наукового пізнання, формування знань з рівнів та методів наукового дослідження, його організації, оформлення і впровадження результатів наукових досліджень, оцінки їхньої ефективності з урахуванням етичних принципів ученого.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

формування у здобувачів комплексного розуміння питань сутності процесу пізнання, його специфіки та діалектичних і логічних основ;

формування навичок володіння інструментами організації процесу наукового дослідження, застосування теоретичних та емпіричних методів дослідження, планування науково-дослідних робіт;

формування фундаментальних знань щодо змісту та сутності логіки, методології та методики наукових досліджень;

формування вмінь аналізу основних рівнів, форм та методів наукових досліджень;

розвиток практичних навичок впровадження на практиці методів наукових досліджень;

розвиток навичок щодо методики здійснення науково-дослідницької діяльності.

1.3. Кількість кредитів 3 кредитів (ДФН) / - кредити (ЗФН)

1.4.Загальна кількість годин 90 годин (ДФН) / - годин (ЗФН)

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов’язкова / за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	2-й
Семестр	
3,4	3,4
Лекції	
10 год.	10 год.
Практичні, семінарські заняття	
14 год.	2 год.
Лабораторні заняття	
0 год.	0 год.
Самостійна робота	
66 год.	78 год.
у тому числі індивідуальні завдання	
0 год.	

1.6. Заплановані результати навчання

РН05. Глибоко розуміти загальні принципи та методи управлінських наук, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері менеджменту та у викладацькій практиці.

РН06. Планувати і виконувати наукові і прикладні дослідження з менеджменту та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасних інструментів, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми; складати пропозиції щодо фінансування досліджень та/або проектів.

РН07. Здійснювати апробацію та впровадження результатів власних досліджень у сфері менеджменту.

Програмні результати навчання:

РН05. Глибоко розуміти загальні принципи та методи управлінських наук, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері менеджменту та у викладацькій практиці.

РН06. Планувати і виконувати наукові і прикладні дослідження з менеджменту та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасних інструментів, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми; складати пропозиції щодо фінансування досліджень та/або проектів.

РН07. Здійснювати апробацію та впровадження результатів власних досліджень у сфері менеджменту.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Концептуальні основи наукового пізнання. Наукова діяльність в Україні.

Тема 2. Наукове дослідження та методика його виконання в економіці.

Тема 3. Технологія дослідницької роботи та методологія наукового дослідження. Інформаційне забезпечення наукового дослідження. Рівні та методи наукового дослідження.

Тема 4. Ефективність науково-дослідних робіт. Організація науково-дослідної роботи аспірантів. Етика наукових досліджень.

Тема 5. Підготовка і презентація результатів наукового дослідження

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Концептуальні основи наукового пізнання. Наукова діяльність в Україні.	18	2	3			13	18	2	1			15
Тема 2. Наукове дослідження та методика його виконання в економіці.	18	2	3			13	17	2				15
Тема 3. Технологія дослідницької	18	2	3			13	18	2				16

роботи та методологія наукового дослідження. Інформаційне забезпечення наукового дослідження. Рівні та методи наукового дослідження.												
Тема 4. Ефективність науково-дослідних робіт. Організація науково-дослідної роботи аспірантів. Етика наукових досліджень.	18	2	3			13	18	2				16
Тема 5. Підготовка і презентація результатів наукового дослідження	18	2	2			14	19	2	1			16
Усього годин	90	10	14			66	90	10	2			78

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Визначення етики науки, основні принципи та роль етичних норм у науковій діяльності. Важливість чесності, відповідальності та поваги до наукової спільноти.	2
2	Огляд понять плагіату, його видів та наслідків у науковій сфері. Як уникнути плагіату та важливість належного цитування джерел.	2
3	Правила та принципи публікації наукових робіт, етичні питання, пов'язані з авторством, співавторством та редагуванням статей.	
4	Розгляд проблеми конфлікту інтересів у наукових дослідженнях, як він впливає на достовірність результатів, методи його уникнення та транспарентність.	2
5	Питання щодо збирання, обробки та зберігання наукових даних, забезпечення конфіденційності та чесності у роботі з ними.	2
6	Аналіз етики проведення експериментів на людях та тваринах, важливість інформованої згоди та дотримання міжнародних стандартів.	2
7	Обговорення етичних проблем, які виникають при поєднанні різних наукових дисциплін, взаємодії між науковцями та представниками інших сфер діяльності.	
	Разом	14

5. Завдання для самостійної робота

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Опрацювання лекційного матеріалу та літературних джерел, законодавчої бази	66/78
	Разом	66/78

6. Теми рефератів

1. Принципи етики наукового дослідження та їх значення для науки.
2. Плагіат у наукових дослідженнях: типи, наслідки та способи уникнення.
3. Конфлікти інтересів у наукових дослідженнях: види та етичні аспекти.
4. Етика публікацій наукових статей: відповідальність авторів і редакторів.
5. Моральні аспекти проведення експериментів на людях та тваринах.
6. Методи збору та аналізу даних у наукових дослідженнях: етичні виклики.
7. Інформована згода в дослідженнях, що включають людей: етичні вимоги та практика.
8. Забезпечення конфіденційності та захист персональних даних у наукових дослідженнях.
9. Етика використання та публікації наукових результатів: важливість достовірності.
10. Моральна відповідальність науковця за результати своїх досліджень.
11. Методологія наукового дослідження: основні підходи та їх застосування.
12. Етика міждисциплінарних наукових досліджень: виклики та можливості.
13. Роль етики у взаємодії між науковими дослідниками та суспільством.
14. Наукові дані та їх інтерпретація: етичні аспекти маніпулювання результатами.
15. Науковий обман: форми та способи виявлення у наукових дослідженнях.
16. Значення рефлексії в науковому дослідженні: етичний аспект.
17. Етика використання публікацій та патентів у науці.
18. Академічна доброчесність: принципи та засоби забезпечення.
19. Взаємодія етики та методології у розробці нових наукових концепцій.
20. Відповідальність науковця перед суспільством за можливі негативні наслідки досліджень

7. Методи навчання

Освітні технології (проблемне навчання, аудіовізуальні технології, технологія студентоцентрованого навчання тощо).

У залежності від виду занять використовуються такі методи:

– на лекціях – різні види бесід, розповідь, пояснювально-ілюстративний метод, репродуктивний метод, метод проблемного викладу, ілюстрація, проблемні запитання, мультимедійні презентації;

– на практичних заняттях – тестування, ігрові методи, тренінги, ділові ігри, виконання практичних вправ репродуктивного та творчого характеру, застосування евристичних методів, кейс-технологій, організації роботи у малих групах;

– у ході самостійної навчально-пізнавальної діяльності – вивчення навчальної та наукової літератури, використання довідникових джерел, відбір матеріалу, його аналіз, систематизація, класифікація, конспектування, виконання вправ, пошук відповідей на запитання.

8. Методи контролю

Поточний контроль – виконання вправ, тестування, розгляд проблемних ситуацій з аргументацією висновків та пропозицій, демонстрація презентацій, виступ з доповідями, усне опитування.

Підсумковий контроль – іспит.

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання				Іспит	Сума
Розділ 1	Розділ 2	Контрольна робота, передбачена навчальним планом (реферати)	Індивідуальне завдання		
20	20	20	-	40	100

Для допуску до складання підсумкового контролю (заліку, або екзамену) здобувач вищої освіти повинен набрати не менше 40 балів з навчальної дисципліни під час поточного контролю, самостійної роботи, індивідуального завдання.

Критерії оцінювання навчальних досягнень
Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

10. Рекомендована література
Основна (базова) література

1 Бабайлов В. К. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. Харків : ФОП Бровін О. В., 2019. 150 с.

2. Бізюк А. В., Вовк О. В., Ткаченко В. П. Основи наукових досліджень : навч. посіб. Харків : ХНУРЕ, 2019. 180 с.

3. Бруханський Р. Ф. Методологія наукових досліджень і викладання облікових дисциплін : навч.-мнтод. посіб. Тернопіль : ТНЕУ, 2019. 174 с.

4. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Методологія наукових досліджень : підручник. Харків : Право, 2019. 368 с.

5. Євтушенко М. Ю., Хижняк М. І. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2019. 351 с.

6. Комар Ю. М., Попов О. І., Комар В. Ю. Основи наукових досліджень. навч. посібник. Київ : Видавництво Ліра-К, 2018. 182 с.

7. Корягін М. В., Чік М. Ю. Основи наукових досліджень : навч. посібник / 2- ге вид., доп. і перероб. К. : Алерта, 2019. 492 с.

8. Ладанюк А.П., Власенко Л.О., Кишенько В.Д. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. Київ : Видавництво Ліра-К, 2018. 352 с.

9. Медвідь В. Ю., Данько Ю. І., Коблянська І. І. Методологія та організація наукових досліджень (у структурно-логічних схемах і таблицях): навч. посіб. Суми: СНАУ, 2020. 220 с.

10. Чорний І. В., Перцева В. А. Голопич І. М. Методологія дисертаційного дослідження. Мовні особливості наукового стилю: навч. посіб. Харків: ХНУВС, 2019. 272 с.

Додаткова (допоміжна) література

1. Боженко О., Корян Ю., Федорець М. Міжнародні правила цитування та посилання в наукових роботах : методичні рекомендації Київ: УБА. 2018. 117 с.

2. Вараксіна Н. Сучасні системи керування бібліографією– інструмент для наукових досліджень. Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. 2019. Вип. 51. С. 213-224. URL: https://core.ac.uk/download/8892891.pdf.

3. ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. [Чинний від 2016-07-01]. Вид. офіц. Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2016. 16 с. (Інформація та документація).

4. Ліпич Л. Г., Бортнік С. М., Волинець І. Г. Методологія та організація наукових досліджень (галузі знань: 05 – соціальні та поведінкові науки, 07 – управління та адміністрування) : навч. посіб. Луцьк : Вежа-Друк, 2018. 220 с.

5. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. / І. С. Добронравова, О. В. Руденко, Л. І. Сидоренко та ін.; за ред. І. С. Добронравової (ч. 1), О. В. Руденко (ч. 2). К. : ВПЦ «Київський університет», 2018. 607 с.

6. Надикто В. Т. Основи наукових досліджень : підручник. Стереотипне вид. Херсон : Олді-Плюс, 2019. 268 с.

7. Бліхар В. Організація наукових досліджень у сфері менеджменту та безпеки організації : підручник. Хмельницький : Вид-во ХУУП ім. Л. Юзькова, 2022. 443 с.

Методичні джерела

1. Логіка, методологія та етика наукового дослідження: конспект лекцій для здоб. ОС «доктор філософії» денної та заочн. форм навч. спец. 073 Менеджмент / Укр. інж.-пед. акад. ; упоряд. : О. Л. Шелест. – Харків : УІПА, 2023. – 92 с.

2. Логіка, методологія та етика наукового дослідження: метод. вказ. до проведення практичних занять для здоб. ОС «доктор філософії» денної та заочн. форм навч. спец. 073 Менеджмент / Укр. інж.-пед. акад. ; упоряд. : О. Л. Шелест. – Харків : УІПА, 2023. – 33 с.

3. Логіка, методологія та етика наукового дослідження: метод. вказ. до виконання самостійної роботи для здоб. ОС «доктор філософії» денної та заочн. форм навч. спец. 073 Менеджмент / Укр. інж.-пед. акад. ; упоряд. : О. Л. Шелест. – Харків : УІПА, 2023. – 22 с.

Інформаційні ресурси

1. Дисципліна в системі дистанційної освіти ННІ «УІПА»: https://do.uipa.edu.ua/course/view.php?id=4716.

2. Austin L. Hughes. The Folly of Scientism. https://www.thenewatlantis.com/publications/the-folly-of-scientism.

Щодо забезпечення академічної доброчесності у закладах вищої освіти. Лист Міністерства освіти і науки України. https://mon.gov.ua/storage/app/media/npa/5a1fe9d9b7112.pdf.

4. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації. Наказ Міністерства освіти і науки України. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17#Text

5. Рекомендації щодо запобігання академічному плагіату та його виявлення в наукових роботах(авторефератах, дисертаціях, монографіях, наукових доповідях, статтях

тощо). Лист Міністерства освіти і науки України. https://mon.gov.ua/storage/app/media/akredytatsiya/instrukt-list/1-11-8681-vid-15082018-rekomendatsii-shchodo-zapobigannya-akademichnomu-plagiatu.pdf.

6. Технологія пошуку інформації засобами мережі Інтернет: основні способи пошуку інформації в Інтернеті. https://disted.edu.vn.ua/courses/learn/3121.

7. Про авторське право і суміжні права. Закон України. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792- 12#Text 4.

8. Про державну реєстрацію авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір. Постанова Кабінету Міністрів України. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1756-2001-%D0%BF#Text.

9. Положення про академічну доброчесність в Українській інженерно-педагогічній академії https://drive.google.com/file/d/1nz6xQ5pDvgn4_PxXp7IQB9gi9OMGb7Q3/view.

10. Положення про академічну доброчесність при виконанні письмових робіт здобувачами вищої освіти Української інженерно-педагогічної академії https://drive.google.com/file/d/11tfDOGqvRWweZpe4p1HWQtLCadRRYiIf/view.

11. Положення про порядок перевірки академічних та наукових текстів на унікальність в Українській інженерно-педагогічній академії https://drive.google.com/file/d/1ANYJnWF1VauyKs_iBti3GzEg_wcBAw1c/view.

12. https://moodle.karazin.ua/login/index.php– сайт дистанційної освіти ХНУ імені В.Н. Каразіна

13. https://www.researchgate.net/ – ResearchGate.

14. Перелік електронних ресурсів з безкоштовним доступом http://www.dut.edu.ua/uploads/p_96_50439215.pdf

15.http://www-library.univer.kharkov.ua/ukr/ Посилання на бібліотечні ресурси ХНУ імені В.Н. Каразіна